

Абдраева Н.Э.

педагогика илимдеринин кандидаты, доцент

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети

Бишкек ш.

Муратбекова Ж.М.

окутуучу

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети

Бишкек ш.

Muratbekova.9090@mail.ru

Ньязова Г.Т.

магистрант

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети

Бишкек ш.

МЕКТЕПКЕ ЧЕЙИНКИ ПЕДАГОГДУН КЕСИПТИК КОМПЕТЕНТТҮҮЛҮГҮНӨ ЗАМАНБАП ТАЛАПТАР

Аннотация: Макалада мектепке чейинки билим берүү педагогунун кесиптик компетенттүүлүгүнө карата заманбап талаптар талкууланат. Балдардын жаш жана жеке өзгөчөлүктөрүн билүү, заманбап билим берүү технологияларын колдонуу, коммуникациялык көндүмдөрдү жана жеке сапаттарды өнүктүрүүнү камтыган кесиптик даярдоонун негизги аспектилерин камтылган. Маалыматтык-коммуникациялык сабаттуулуктун маанилүүлүгүнө жана үзгүлтүксүз кесиптик өсүү зарылчылыгына өзгөчө көңүл бурулат. Бул талаптарды окутуучулук ишмердүүлүктө ишке ашыруунун практикалык мисалдары келтирилген.

Ачкыч сөздөр: мектепке чейинки курак, компетенттүүлүк, билим берүүнүн интерактивдүү формалары, оюн технологиялары, заманбап техникалар.

Абдраева Н.Э.

кандидат педагогических наук, доцент

Кыргызский государственный университет им. И. Арабаева

г. Бишкек

Муратбекова Ж.М.

преподаватель

Кыргызский государственный университет им. И. Арабаева

г. Бишкек

Muratbekova.9090@mail.ru

Ньязова Г.Т.

магистрант

Кыргызский государственный университет им. И. Арабаева

г. Бишкек

СОВРЕМЕННЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ПЕДАГОГА ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация: В статье рассматриваются современные требования к профессиональной компетентности педагога дошкольного образования. Освещены ключевые аспекты профессиональной подготовки, включая знание возрастных и индивидуальных особенностей детей, применение современных образовательных технологий, развитие коммуникативных навыков и личностных качеств. Особое внимание уделено значению информационно-коммуникационной грамотности и необходимости постоянного профессионального роста. Приведены практические примеры реализации данных требований в педагогической деятельности.

Ключевые слова: стандарт, дошкольный возраст, компетенция, интерактивные формы обучения, игровые технологии, современные методики.

Abdraeva N.E.

candidate of pedagogic sciences, associate professor
Kyrgyz State University named after I. Arabaev
Bishkek sh.

Muratbekova J.M.

teacher
Kyrgyz State University named after I. Arabaev
Bishkek sh

Muratbekova.9090@mail.ru

Nyazova G.T.

master's student
Kyrgyz State University named after I. Arabaev
Bishkek sh.

MODERN REQUIREMENTS FOR THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF A PRESCHOOL TEACHER

Annotation: The article discusses modern requirements for the professional competence of a preschool teacher. Key aspects of professional training are covered, including knowledge of the age and individual characteristics of children, the use of modern educational technologies, the development of communication skills and personal qualities. Particular attention is paid to the importance of information and communication literacy and the need for continuous professional growth. Practical examples of the implementation of these requirements in teaching activities are given.

Key words: standard, preschool age, competence, interactive forms of education, gaming technologies, modern techniques.

Коомдогу жана билим берүү чөйрөсүндөгү тез өзгөрүүлөрдүн шартында мектепке чейинки билим берүү педагогунун кесиптик компетенттүүлүгүнүн мааниси жогорулап жатат.

Мектепке чейинки курак инсандын калыптанышындагы маанилүү этап болуп саналат, ал мугалимдин кесипкөйлүгүнүн жогорку деңгээлин талап кылат. Мугалимге коюлган заманбап талаптар балдарды натыйжалуу тарбиялоону жана окутууну камсыз кылган билимдердин, көндүмдөрдүн жана жеке сапаттардын кеңири спектрин камтыйт.

Кыргыз Республикасынын «Мектепке чейинки билим берүү жана балдарды багуу» мамлекеттик билим берүү стандарты мектепке чейинки билим берүүнүн негизги документи болуп саналат, менчигинин түрүнө жана ведомстволук баш ийгендигине карабастан мектепке чейинки билим берүү уюмдарынын бардык түрлөрү жана түрлөрү үчүн милдеттүү. мектепке чейинки билим берүүгө жана 6 айдан 7 жашка чейинки балдарды багуу үчүн бирдиктүү минималдуу талаптарды белгилөө.

Мамлекеттик стандарт мамлекет жана башка кызыкдар жактар тарабынан көрсөтүлүүчү жана жүзөгө ашырылуучу билим берүү, медициналык, юридикалык, уюштуруу кызматтарына жана иш-чараларына талаптардын жыйындысын билдирет. Мамлекеттик стандарт мектепке чейинки курактагы балдарга жеткиликтүү жана сапаттуу билим берүүнү жана кам көрүүнү камсыз кылууга багытталган, мониторингдин жана баалоонун максаттарын, милдеттерин, негизги мазмунун, системалуулугун жана негизги принциптерин көрсөтөт [3].

Билим берүү ишмердүүлүгү компетенттүүлүктүн төмөнкү критерийлерин болжолдойт: бирдиктүү педагогикалык процессти ишке ашыруу; өнүктүрүү чөйрөсүн түзүү; балдардын өмүрүн жана ден соолугун коргоону камсыз кылуу. Бул критерийлер мугалимдин компетенттүүлүгүнүн төмөнкү көрсөткүчтөрү менен бекемделет: мектепке чейинки балдарды окутуунун жана тарбиялоонун максаттарын, милдеттерин, мазмунун, принциптерин, формаларын, ыкмаларын жана каражаттарын билүү; билим берүү программасына ылайык билимди, көндүмдөрдү жана көндүмдөрдү натыйжалуу калыптандыруу [5].

Кесиптик компетенттүүлүктүн негизги аспектилеринин бири балдардын жаш жана жеке өзгөчөлүктөрүн билүү болуп саналат. Мугалим мектепке чейинки балдардын когнитивдик, эмоционалдык жана социалдык көндүмдөрүн калыптандырууга көмөктөшүүчү өнүгүү чөйрөсүн түзө алышы керек.

Ошондой эле заманбап билим берүү технологияларын жана методдорун, анын ичинде окутуунун интерактивдүү формаларын, оюн технологияларын жана дистанттык билим берүүнүн элементтерин колдоно билүү маанилүү. Көптөгөн изилдөөчүлөр адамдын ой жүгүртүүсүнүн физиологиялык негизи эки сигнал системасы тарабынан аткарылуучу татаал иш экендигин аныкташкан.

Экинчи сигнал системасы эң чоң мааниге ээ, анткени ой жүгүртүү адамдын сүйлөө ишмердүүлүгү менен ажырагыс байланышта (Выготский Л. С., Леонтьев А. Н., Павлов И. П.) [1]. Мисалы, балдардын эмоционалдык жыргалчылыгы үчүн логикалык ой жүгүртүүнү же арт-терапияны өнүктүрүү үчүн оюн ыкмаларын колдонуу.

Сүрөт тартуу жана сүрөт көрсөтүү:

Балдар өз эмоцияларын түс жана форма аркылуу көрсөтө алышат, бул аларга тынчсыздануу жана стресс менен күрөшүүгө жардам берет.

Моделдөө:

Чопо же пластилин менен иштөө балдардын майда моторикасын өнүктүрүүгө жана фигураларды түзүү аркылуу сезимдерин билдирүүгө жардам берет.

Театр оюндары:

Импровизациялык театр балдардын өзүнө болгон ишенимин өрчүтүүгө жардам берип, эмоцияларын билдирүүгө үйрөтөт.

Музыкалык терапия:

Музыкалык аспапта ойноо же ырдоо балдарга сезимдерин билдирүүгө жана жалпы эмоционалдык абалын жакшыртууга жардам берет.

Коллаж жасоо:

Балдар журналдардан сүрөттөрдү кесип, коллаждарды түзө алышат, бул алардын ойлорун жана сезимдерин визуалдаштырууга жардам берет.

Бул ыкмалар балдардын жаш курагына жана кызыкчылыктарына жараша ыңгайлаштырылып, аларды өнүктүрүү жана колдоо үчүн ар тараптуу инструменттерге айлантса болот.

Мектепке чейинки балдардын социалдык компетенттүүлүгүн өнүктүрүү жөнүндө.

психологиялык-педагогикалык коррекциялык иштерди жүргүзүү

Балалык – өзгөчө мезгил, анын маңызы баланын чоңоюу процессинде жана чоң адамдын социалдык дүйнөгө кирүү процессинде жатат [4].

Кесиптик компетенттүүлүктүн ажырагыс бөлүгү коммуникативдик компетенттүүлүк болуп саналат. Мугалим балдар менен гана эмес, алардын ата-энелери, кесиптештери жана билим берүү мекемесинин администрациясы менен да эффективдүү иштеши керек. Конструктивдүү баарлашуу көндүмдөрү, эмпатия жана конфликттик кырдаалдарды чечүү жөндөмдүүлүгү жагымдуу билим берүү чөйрөсүн түзүүгө өбөлгө түзөт.

Мисалы, билим берүү маселелери боюнча тренингдер же консультациялар форматында ата-энелер чогулушун уюштуруу.

Мугалимдин жеке сапаттарына өзгөчө көңүл бурулат: чыдамкайлык, жоопкерчилик, эмоционалдык туруктуулук, чыгармачылык жана үзгүлтүксүз кесиптик өнүгүүгө даяр.

Заманбап мугалим өз алдынча билим алууга жогорку мотивацияга ээ болушу керек жана билим берүү практикасындагы жаңылыктарга жана өзгөрүүлөргө ачык болушу керек.

Арт-терапиянын кийинки багыты - жомок терапиясы. Акыркы жылдары мектепке чейинки билим берүү уюмдарында педагогдор жана педагогикалык психологдор тарабынан мектеп жашына чейинки балдардын инсандыгын интеграциялоо, алардын чыгармачылык жана коммуникативдик өнүгүүсү үчүн жомоктук форманы колдонуу жигердүү колдонулууда.

Психологдордун айтымында, жомок терапиясынын жагымдуулугу анын универсалдуу, жомоктун маалыматтуу, экологиялык жактан таза, чексиз, эмоционалдуу жана акылмандыгы менен түшүндүрүлөт [2].

Мындан тышкары, кесиптик компетенттүүлүктүн маанилүү элементи маалыматтык-коммуникациялык сабаттуулук болуп саналат. Билим берүүнү санариптештирүү шартында санариптик ресурстар менен иштөө, билим берүү платформаларын жана электрондук окуу материалдарын колдонуу жөндөмдүүлүгү зарыл болуп калат. Мисалы, сабактарды өткөрүү же билим берүүчү видеолорду түзүү үчүн онлайн платформаларды колдонуу.

Ошентип, заманбап мектепке чейинки тарбиячы билим берүү процессин натыйжалуу уюштурууга, баланын ар тараптуу өнүгүшүнө көмөктөшүүгө жана билим берүү коомчулугу менен өз ара аракеттенүүгө мүмкүндүк берүүчү кесиптик билимдердин, көндүмдөрдүн жана жеке сапаттардын комплексине ээ болушу керек. Кесиптик компетенттүүлүгүн дайыма өркүндөтүү гана мугалимге заманбап коомдун жаңы чакырыктарын жана милдеттерин ийгиликтүү чечүүгө мүмкүндүк берет.

Литература:

1. Выготский Л. С. Избранные психологические исследования. Мышление и речь. Проблемы психологического развития ребенка- М.: Изд. Акад. пед. Наук РСФСР, 2011. - 520 С.
2. Горичева, В.С. Сказку сделаем из глины, теста, снега, пластилина / В.С. Горичева, М.И. Нагибина. – Москва: Академия развития, 2008. – 192 с.
3. Государственный образовательный стандарт Кыргызской Республики "Дошкольное образование и уход за детьми». Правительства Кыргызской Республикиот 29 июня 2020 года № 363.
4. Омуралиева Э.К., Сагындыкова Н.Вестник КГУ им. И. Арабаева//Социальная компетенция детей дошкольного возраста. 2024, №4/2 С.307-316
5. Гаргай В.Г. Повышение квалификации учителей на Западе: рефлексивная модель обучения. // Педагогика, 2004. - № 2. с. 72-79

Рецензент: кандидат педагогических наук, доцент Шамурзаева Т.Т.